

Набор от инструменти за повишаване на осведомеността и предотвратяване на корупцията в МСП

АКЦЕНТИ

2022 г.

Съдържание

Въведение.....	2
Как да разработим и приложим инициативи за повишаване на осведомеността?	2
Кой е най-подходящ да достигне до МСП по въпросите на антикорупционните рискове и нормативното съответствие?	
Инструментите.....	3
1. Разработва ясни и леснодостъпни онлайн инструменти	6
2. Разпространяване на насоки за борба с корупцията за нови износители и инвеститори	7
3. Улесняване на електронното обучение за нормативно съответствие за представителите на МСП.....	9
4. Предоставяне на насоки и системи за комплексна проверка на трети страни	10
5. Стимулиране на спазването на законодателството за борба с корупцията за етични МСП	10
6. Предоставяне на целенасочена правителствена подкрепа за МСП, които извършват стопанска дейност в чужбина	11
7. Улесняване на достъпа до проучвания на случаи и информация за приключили действия по изпълнение.....	12
8. Насърчаване на големите дружества да предоставят насоки на МСП за спазване на законодателството за борба с корупцията	12
9. Подкрепа и популяризиране на каналите за докладване на сигнали за нередности, включително за МСП	13
10. Предоставяне на подкрепа на МСП по време на криза, за да се гарантира устойчивост на корупционните рискове.....	14

Разработка на ОИСР в областта на борбата с корупцията

ОИСР се бори с подкупите в международния бизнес, за да укрепи развитието, да намали бедността и да укрепи доверието в пазарите. Основата на тези усилия е Конвенцията на ОИСР за борба с подкупването на чужди длъжностни лица в международните търговски сделки (Конвенцията на ОИСР за борба с подкупването) и Препоръката за борба с подкупването от 2021 г. към Конвенцията.

Сайтът [Конвенция на ОИСР за борба с подкупването](#) установява правно обвързващи стандарти за криминализиране на подкупването на чуждестранни длъжностни лица в международни търговски сделки и предвижда множество свързани мерки, които правят това ефективно. Това е първият и единствен международен инструмент за борба с корупцията, насочен към „предлагането“ на подкуп.

Сайтът [2021 Препоръка за по-нататъшна борба с подкупването на чуждестранни длъжностни лица в международни търговски сделки](#) допълва Конвенцията за борба с подкупването с оглед укрепване и подпомагане на нейното прилагане.

Тази брошура с акценти се основава на: ОИСР (2022 г.), *Набор от инструменти за повишаване на осведомеността и предотвратяване на корупцията в МСП*, Документи на ОИСР за бизнес и финансова политика, Издателство на ОИСР, Париж. <https://doi.org/10.1787/19e99855-en>.

Настоящият доклад е изготвен с подкрепата на правителството на Швеция.

Правителствени служби на Швеция

За публикуването на тази разработка отговаря генералният секретар на ОИСР. Изразените мнения и използваните аргументи не отразяват непременно официалните възгледи на държавите — членки на ОИСР.

Настоящият документ, както и всички данни и карти, включени в него, не засягат статута или суверенитета на която и да е територия, определянето на международните граници и очертанията, както и името на която и да е територия, град или област.

Въведение

Малките и средните предприятия (МСП) доминират в бизнес средата, създават значителен дял от световния БВП и са двигател на растежа на заетостта и иновациите. Въпреки това те често не разполагат с необходимите ресурси, за да бъдат в крак с най-добрите практики в областта на превенцията и спазването на законодателството за борба с корупцията. Тъй като излагането им на корупционни рискове обикновено е сравнимо с това на по-големите дружества, това ги прави особено уязвими към подкупи и корупция.

За да се преодолее този недостатък, в настоящия набор от инструменти се посочват приложими начини, по които правителствата и другите заинтересовани страни могат да ангажират МСП в борбата с корупцията. В него се обяснява как да се разработят инициативи, които да подпомогнат МСП да разберат рисковете, на които са изложени, и да въведат адекватни мерки за борба с корупцията, както и кои структури — от правителствени и междуправителствени органи до организации на бизнеса и гражданското общество — са най-подходящи да ги прилагат. Той предлага набор от изпитани инициативи за повишаване на осведомеността за корупцията, които са доказали своята ефективност в различни отрасли и държави. За всяка инициатива в набора от инструменти се предлагат конкретни примери, в които се описва къде и как тя е била успешно приложена.

Този набор от инструменти е един от компонентите на проект от две части, подкрепен от правителството на Швеция, относно корпоративните мерки за борба с корупцията, които са неразделна част от подкрепата за устойчиви бизнес практики. Въз основа на документални проучвания и данни, събрани от ОИСР, включително в контекста на работата ѝ по Конвенцията на ОИСР за борба с подкупването, разгледаните инициативи варират от разработване на цифрови инструменти за разпространение на специфични за индустрията насоки за борба с корупцията до насърчаване на правни стимули за предотвратяване на корупцията и системи за възнаграждение за почтеност.

Подчертавайки важността на избягването на универсалния подход, комплектът от инструменти предоставя информация за изготвянето на политики относно начините за улесняване и насърчаване на спазването на законодателството за борба с корупцията в МСП и подпомага МСП при оценката на техните корупционни рискове и предизвикателства, свързани със спазването на правилата.

Как да разработим и приложим инициативи за повишаване на осведомеността?

Убедете МСП, че нормативното съответствие е полезно за бизнеса: Разработване и разпространяване на информация фокусирана върху това как нормативното съответствие влияе положително върху бизнес резултатите.

Подобряване на публичната прозрачност и цифровизацията: Прозрачност на публичния сектор, ефективно регулиране и цифровизацията могат да послужат като мощни възпиращи фактори за корупцията.

Разработване на по-интелигентни насоки и изисквания за спазване на законодателството за борба с корупцията за МСП: Предоставяне на препоръки за това как МСП могат да приспособят политиките за нормативното съответствие към своите рискове и ограничения.

Направете карта на целевите предприятия: Вземете предвид факторите, свързани с адаптирането на стратегията за повишаване на осведомеността, като например отрасъл, сектор и размер на целевите предприятия.

Насърчаване на обществените консултации: Поканете целевите предприятия да обсъдят своите възгледи и нужди в приемане на мерки за нормативното съответствие.

Вземете предвид разнообразието на МСП: Вземете предвид спецификата на целевите предприятия и избягвайте универсален подход.

Непрекъснат преглед на стратегията и инициативите: Да се гарантира, че те остават актуални и подходящи, да се извършват непрекъснати прегледи на стратегията и инициативите.

Кой е най-подходящ да достигне до МСП по въпросите на антикорупционните рискове и нормативното съответствие?

Повишаването на осведомеността и предотвратяването на корупцията сред МСП е колективно усилие. Публични и участниците в частния сектор, както и организациите на гражданското общество, са в добра позиция да развиват и инициативите, предложени в настоящия набор от инструменти.

Държавни органи

Няколко държавни органа са в добра позиция да разработят и приложат успешни инициативи за повишаване на осведомеността на МСП, включително агенции за борба с корупцията, бизнес регистри, посолства и правоприлагащи органи.

Международни организации (МО)

предлагат на всички заинтересовани страни, както и пряко на МСП, основани на факти политики.

Бизнес организации

Благодарение на водещата си роля в бизнес общността търговските организации са в най-добра позиция да играят ролята на канал за повишаване на осведомеността и предотвратяване на корупцията сред МСП.

действителност подкрепата на търговски организации (като например ВІАС на ОИСР и ІСС) при споделянето на техния опит беше от изключителна полза при разработването на настоящия набор от инструменти.

Подкрепа на инициативи за колективни действия

Правителствата и заинтересованите страни от частния сектор могат допълнително да подобрят осведомеността сред МСП относно борбата с корупцията, ако подкрепят насърчават и/или участват в инициативи за колективни действия.

Наборът от инструменти:

Професионални сдружения

Като насърчават стандартите за почтеност сред професиите, като например адвокати и счетоводители, които предоставят консултации на МСП, професионалните асоциации могат да играят съществена роля за повишаване на осведомеността, насърчаване и подпомагане на МСП при разработването на програми или мерки за вътрешен контрол, етика и спазване на законодателството с цел предотвратяване и разкриване на корупция.

Големи дружества

емите дружества могат да мотивират своите малки и средни партньори да приемат мерки за борба с корупцията и могат също така да помогнат на МСП да преодолеят липсата на знания и ресурси за участие в такива действия.

Организации на гражданското общество (ОГО)

ОГО могат да предложат нестопанска, недържавна и непартийна гледна точка, за да помогнат на МСП да разберат ползите от приемането на програми и/или мерки за нормативно съответствие за борба с корупцията.

ПОДКРЕПА ЗА ПОДАВАНЕТО НА СИГНАЛИ ЗА НЕРЕДНОСТИ

Подкрепа и насърчаване на инструменти за подпомагане на МСП да прилагат и/или да имат достъп до канали за подаване на сигнали

ПОДКРЕПА В КРИЗИ

В кризисни контексти, оценка на рисковете за МСП и предоставяне съответно на персонализирана подкрепа.

ОНЛАЙН ИНСТРУМЕНТИ

Разработване и популяризиране на уебсайтове, уебинари и портали, насочени към медиите относно конкретни инициативи за повишаване на осведомеността за борбата с корупцията сред МСП.

ИНТЕНЗИВНО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА НАСОКИ

Обмисляне на инициативи за големи предприятия да мотивират и финансират техни доставчици МСП и усилията на подизпълнителите им да прилагат ефективни програми нормативно съответствие за борба с корупцията

РЪКОВОДНИ НАСОКИ: ИЗНОСИТЕЛИ И ИНВЕСТИТОРИ

Разработване и популяризиране на възпителни пакети, включително безплатни брошури, наръчници, ръководства и набори от инструменти за износители и инвеститори с ясно и ангажиращо съдържание в областта на превенция на корупцията.

ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРАВОПРИЛАГАНЕТО

Осигуряване на леснодостъпна за широката общественост информация за правоприлагащите действия за борба с корупцията

ПОДКРЕПА ЗА ЕЛЕКТРОННОТО ОБУЧЕНИЕ ПО НОРМАТИВНО СЪОТВЕТСТВИЕ

Предоставяне на опростени, достъпни и интерактивни обучения по нормативно съответствие за служители на МСП

ДЪРЖАВНА ПОДКРЕПА ЗА МСП ЗАД ГРАНИЦА

Насърчаване и укрепване на ангажимента на публичните органи, включително чрез чуждестранни представителства и агенции за насърчаване на търговията, както и всякакви други държавни агенции, които работят с развиващи търговска дейност зад граница МСП

СТИМУЛИРАНЕ НА НОРМАТИВНОТО СЪОТВЕТСТВИЕ

Разработване на системи за правни стимули и награди за бизнес почтеност за МСП, изпълняващи програми за нормативно съответствие. Обмисляне на инициативи за насърчаване на бизнеса, програми за публични предимства и публични регистри на етичните МСП.

КОМПЛЕКСНА ПРОВЕРКА НА ТРЕТИ СТРАНИ

Предоставяне на системи и насоки за комплексна проверка на МСП, развиващи дейност зад граница за извършване на проверка на чуждестранни партньори.

Кой следва да прилага тези инициативи

ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ

БИЗНЕС ОРГАНИЗАЦИИ

ГОЛЕМИ ДРУЖЕСТВА

МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ

ПРОФЕСИОНАЛНИ АСОЦИАЦИИ

ОРГАНИЗАЦИИ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО

1. Разработва ясни и леснодостъпни онлайн инструменти

Инициатива: Разработва и популяризира уебсайтове, уебинари и портали с основна

информация, общи насоки и други онлайн инструменти, насочени към разпространение сред МСП на специфични за сектора инициативи за повишаване на осведомеността относно борбата с корупцията. Тези инструменти следва да бъдат лесни за използване и кратки, като се вземат предвид наличните ресурси за МСП.

Кой трябва да го популяризира: Държавни органи, международни организации, търговски организации, професионални асоциации, големи предприятия.

Уебсайтове, уебинари и други онлайн инструменти

Латвия:

КНАВ: виртуални инструменти за повишаване на осведомеността

През декември 2020 г. Латвийското бюро за превенция и борба с корупцията (КНАВ) организира уебинар, посветен на контрола, корупцията, кризите и конкуренцията, за да подчертае ролята на вътрешния контрол на борбата с корупцията по време на криза, когато предприятията, включително МСП, участват в държавни и общински търгове. На събитието присъстваха представители на публичния и частния сектор, а дискусиата бе открита от министър-председателя на Латвия и директора на Бюрото за превенция и борба с корупцията на Латвия (КНАВ).

През април 2021 г. латвийското правителство публикува статия, в която подробно се описват: 1) излагането на латвийските дружества на подкупване на чуждестранни длъжностни лица, 2) причините за разработване на система за контрол на борбата с корупцията и 3) вътрешните наказателни последици от подкупване на чуждестранни длъжностни лица и свързаните с него престъпления, извършени от латвийски дружества в чужбина.

Източник: 2021 Работна група на ОИСР по въпросите на борбата с подкупването, фаза 3 Доклад за последващи действия за Латвия.

Норвегия:

Контролен списък за превенция на корупцията на ØKOKRIM

ØKOKRIM, норвежкият национален орган за разследване и наказателно преследване на икономически и престъпления срещу околната среда, разработи уебстраница, която предоставя достъпна информация за борбата с подкупването. Уебсайтът включва и контролен списък от 9 точки, който помага на дружествата, включително на МСП, да предотвратяват корупцията.

Източник: 2021 Работна група на ОИСР по въпросите на борбата с подкупването Фаза 4 Доклад на Норвегия

Швейцария:

Уебсайт „Борба с корупцията“

Държавният секретариат по икономическите въпроси (SECO) разработи информационен уебсайт за борба с корупцията на четири езика (немски, френски, италиански и английски), наречен „Борба с корупцията“. Уебсайтът включва страница „Информация за дружествата“, на която потребителят може да намери редица полезни публикации, като например ръководства за превенция на корупцията за МСП, контролен списък за МСП за самооценка на риска, ръководство за подаръци и покани за МСП и общо ръководство за швейцарските дружества, които извършват стопанска дейност в чужбина. Източник: Отговорите на Швейцария на проучването.

„Инструмент за самооценка на процесите за оценка на корупционния риск“

През 2021 г. ОИСР стартира „Инструмент за самооценка на процесите за оценка на корупционния риск“, специално пригоден за МСП. Инструментът за самооценка е разработен да отчита разнообразието на МСП, които се различават значително по своите характеристики. Той се основава на ключови теми, съдържащи се в националните и международните стандарти за корупционен риск,

и може да се използва от МСП за идентифициране на области с потенциал за подобрение в установените процеси за оценка на корупционния риск.

Източник: Инициатива на ОИСР за Азиатско-тихоокеанския регион, Проект за борба с корупцията и бизнес почтеност в Югоизточна Азия

2. Разпространяване на насоки за борба с корупцията за нови износители и инвеститори

Инициатива: Разработване и популяризиране на пакети за посрещане, включително безплатни брошури, наръчници, ръководства и комплекти с инструменти, за настоящи и нови износители и инвеститори, с ясно и ангажиращо съдържание за превенция на корупцията, включващи информация за законите и разпоредбите за борба с подкупите, които се прилагат за МСП при операциите им в чужбина, наличните канали за докладване, информация за защита на лицата, подаващи сигнали за корупция, както и правни и други стимули за приемане на мерки за борба с корупцията. Тази документация трябва да бъде лесно достъпна и да се разпространява широко и редовно в бизнес средите.

Кой трябва да го популяризира: Правителствени органи, международни организации, търговски организации, професионални асоциации, големи дружества и организации на гражданското общество.

Брошури, наръчници, ръководства, набори от инструменти и въстъпителни пакети

Ръководство за МСП на Глобалния договор на Австралия и Министерството на външните работи и търговията

Австралия

През октомври 2021 г. беше публикувано просто и визуално привлекателно ръководство за МСП по въпросите на корупцията, озаглавено „Адекватни ли са вашите процедури за борба с подкупите? — ръководство за МСП”, финансирано от австралийското правителство чрез Министерството на външните работи и търговията, като част от мрежата на Глобалния договор в Австралия. Брошурата предоставя кратка и лесна за разбиране информация за значението на предотвратяването на подкупването на чуждестранни длъжностни лица, за задълженията на МСП да управляват корупционните рискове и за стъпките, които трябва да се предприемат, за да се създадат адекватни процедури за борба с подкупването. В ръководството са изброени шест ключови елемента, които съставляват ефективните системи за спазване на правилата за борба с подкупите: i) Ангажимент на ръководството и на висшите служители за разработване, прилагане и популяризиране на политиките за предотвратяване на подкупи; ii) Задълбочени и постоянни оценки на риска за определяне на рисковия профил на бизнеса по отношение на подкупите; iii) Извършване на цялостна комплексна проверка при влизане в нови бизнес отношения и контекст; iv) Ефективни и поверителни механизми за подаване на сигнали и разследване; v) Ясна комуникация и обучение по политиките за предотвратяване на подкупването за всички служители и сътрудници; и vi) Редовно наблюдение и преглед на политиките и процедурите за предотвратяване на подкупване, коригиране, когато е необходимо.

Източник: Отговорите на Австралия на проучването.

Финландия:

Министерство на икономиката и заетостта “Ръководство за МСП за борба с корупцията“

През 2020 г. Министерството на икономиката и заетостта на Финландия публикува ръководство, озаглавено „Ръководство за борба с корупцията за МСП“, като част от усилията си да подпомогне МСП в техните усилия за борба с корупцията. Ръководството е достъпно на фински, шведски и английски език. В раздел 1 се посочва целевата аудитория, кои правила се прилагат за финландските дружества и причините, поради които МСП трябва да се борят с корупцията. В раздел 2 са представени набор от инструменти за борба с корупцията и е описана ролята на програмите за фирмена етика, насочени към превенция, разкриване и реакция. В ръководството се обяснява колко е важно да се определят лице, което да следи за спазването на правилата, и се дават насоки как да се разработи кодекс за поведение. В раздел 2 се подчертава и значението на разработването на процедури за контрол на трети страни, условията на взаимоотношенията между бизнес партньорите и информирането на дружеството, клиентите и заинтересованите страни. Накрая, в раздел 3 се

обобщават ключовите моменти, които МСП трябва да запазят. В него се посочва къде във Финландия и в Европейския съюз могат да се подават сигнали за действия, свързани с подкупи и корупция, включително съответните връзки. То предоставя на МСП допълнителни полезни източници на информация за борба с корупцията. На гърба на ръководството е представен терминологичен речник за читателите, които може да имат нужда от помощ при определянето на ключови думи, използвани в ръководството.

Източник: 2020 г. Работна група на ОИСР по въпросите на борбата с подкупването Допълнителен писмен доклад за последващи действия към доклада на Финландия от фаза 4 и официален уебсайт на Министерството на икономиката и заетостта на Финландия, Ръководство за борба с корупцията за малки и средни предприятия.

Нидерландия:

Нидерландските правителствени органи и Международната търговска камара (МТК) на Нидерландия дават съвместни насоки за почтена търговия. През 2017 г. ИСС Нидерландия пусна втората версия на брошурата „Почтена търговия без корупция“. Тази брошура е пример за сътрудничество между публичния и частния сектор, тъй като е съвместна публикация на Министерството на външните работи, Министерството на сигурността и правосъдието, Министерството на икономиката, Международната търговска камара на Нидерландия, Конфедерацията на промишлеността и работодателите на Нидерландия и Кралската асоциация МКВ-Nederland. Ръководството предлага инструменти за МСП, работещи на международно ниво, или за МСП, които желаят да се интернационализират, за предотвратяване на корупцията и справяне с подкупването на чуждестранни длъжностни лица. Актуализиран текст на това ръководство е достъпен на нидерландски език на уебсайта на ИСС Нидерландия.

Източник: Уебсайт на ИСС Нидерландия.

Франция

Френска агенция за борба с корупцията „Практическо ръководство за МСП за борба с корупцията“

През декември 2021 г. Френската агенция за борба с корупцията (АФА) публикува практическо ръководство, насочено към МСП и средните предприятия. „Практическо ръководство за борба с корупцията за МСП „_(*Guide Pratique Anticorruption a Destination des PME et des Petites ETI*) е достъпно на френски език и предоставя на МСП и средните предприятия ясна и изчерпателна информация, подкрепена с визуални материали, относно следното: i) идентифициране на корупцията, нейните аспекти и рискове; ii) защита на предприятията от тези рискове; iii) определяне на ролята на изпълнителния директор на предприятието чрез обясняване на добрите и лошите практики; iv) обясняване на ролята на Кодекса за поведение и как да се разработи такъв; v) насърчаване на многостепенно обучение по въпросите на корупцията и нейните рискове в цялото предприятие; vi) оценка на почтеността на бизнес партньорите; vii) разработване на вътрешни канали за докладване и вътрешен одит; viii) прилагане на санкции за нарушения на Кодекса за поведение; ix) предоставяне на допълнителни ресурси на разположение на МСП.

Източник: *Agence Française Anticorruption, L'AFA publie un Guide pratique anticorruption a destination des PME et des petite ETI*

Ръководство за добри практики на ОИСР относно вътрешния контрол, етиката и нормативното съответствие (2021 г.)

През 2009 г. Работната група на ОИСР по въпросите на подкупите издаде първото си Ръководство за добри практики в областта на вътрешния контрол, етиката и нормативното съответствие. Това е първото междуправителствено ръководство за бизнеса за борба с корупцията. През 2021 г. ръководството беше преразгледано като част от прегледа на Препоръката за борба с подкупите. В ръководството се изброяват 16 добри практики, които дружествата трябва да вземат предвид за „осигуряване на ефективен вътрешен контрол, програми или мерки за етика и съответствие с цел предотвратяване и разкриване на подкупване на чуждестранни длъжностни лица“.

В него се предлагат и действия от страна на търговските организации и професионалните сдружения, като например:

- Разпространяване на информация по въпросите на подкупването на чуждестранни длъжностни лица, включително относно съответното развитие на международните и регионалните форуми, и достъп до съответните бази данни;

- Осигуряване на достъп до инструменти за обучение, превенция, комплексна проверка и други инструменти за нормативно съответствие;
- Общи съвети за извършване на комплексна проверка; и
- Общи съвети и подкрепа за противопоставяне на изнудването и подбуждането, включително, когато е уместно, чрез насърчаване на колективни действия.

Освен това в ръководството се подчертава ролята на професионалните асоциации за „приемане и прилагане на строги етични стандарти за своите членове, включително чрез определяне на рамки за действията, които трябва да предприемат техните членове за предотвратяване на подкуп или когато се сблъскат със съмнения за подкупване на чуждестранни лица и свързани с него престъпления, извършени от клиенти или работодатели“. *Източник: 2021 г. Препоръка на ОИСР за борба с подкупването, приложение*

3. Улесняване на електронното обучение за нормативно съответствие за представителите на МСП

Инициатива: За да се намали натоварването на ресурсите на МСП, осигурете на служителите на МСП просто, леснодостъпно и интерактивно обучение за нормативно съответствие, включително чрез лично обучение, електронно обучение и покани за участие в подходящи конференции, включително на специфично за отрасъла равнище.

Кой трябва да го популяризира: Държавни органи, международни организации, търговски организации, професионални асоциации, големи предприятия.

Електронно обучение, присъствени обучения и конференции за представители на МСП:

Литва:

Инструмент за електронно обучение STT

Специалната следствена служба (STT) на Литва разработи нов интерактивен инструмент за обучение за борба с корупцията, който е достъпен онлайн за широката общественост. Платформата за електронно обучение на STT за борба с корупцията предоставя обучения по борба с корупцията и сертификати на участниците, които ги завършат. През шестмесечния период от септември 2021 г. до март 2022 г. в платформата са се регистрирали близо 9 700 потребители и са издадени над 12 750 уникални електронни сертификата.

Източник: Платформата за електронно обучение за борба с корупцията на STT в Литва.

Швеция

Филми за обучение и виртуални събития

Шведското министерство на външните работи съвместно с Шведската институция за борба с корупцията, Business Sweden, Шведската агенция за експортно кредитиране и Шведската корпорация за експортно кредитиране проведеха две виртуални събития, насочени към членовете на регионалните търговски камари по различни въпроси, свързани с корпоративната социална отговорност. Борбата с корупцията беше централна тема на тези събития. Шведският институт за борба с корупцията също така активно разработи четири филма за обучение по борба с корупцията в полза на дружествата, включително МСП. Те се предлагат на шведски език.

Източник: Създаден уебсайт Mot Mutor и отговорите на Швеция на проучването.

Австралия:

Модул за електронно обучение за борба с подкупването на чуждестранни длъжностни лица и форум „Вдигане на летвата“. Главната прокуратура на Австралия (AGD) пусна преработена версия на своя онлайн модул за обучение за борба с подкупването на чуждестранни длъжностни лица, както и по-широки насоки за борба с подкупването на чуждестранни длъжностни лица на своя публичен уебсайт. Краткият интерактивен обучителен модул предоставя информация за австралийския режим за борба с подкупите, включително съответните закони и къде се прилагат, какво поведение може да представлява подкуп и кой е чуждестранно длъжностно лице. В модула са описани и стъпките, които предприятията, включително МСП, могат да предприемат, за да насърчат спазването на правилата, как да докладват за подкупи на чуждестранни длъжностни лица и къде да потърсят

допълнителна информация. Той включва и видеоинтервюта с представители на Австралийската федерална полиция и кратка викторина. AGD също така разработи подходящи процедурни насоки за дружества от всякакъв мащаб, включително за МСП, относно стъпките, които дружествата трябва да предприемат, за да предотвратят подкупите на чуждестранни длъжностни лица от страна на сътрудник.

Източници: Онлайн модул за обучение по борба с подкупването на чуждестранни длъжностни лица в Австралия и 2019 г. Работна група на ОИСР по въпросите на борбата с подкупването, фаза 4, писмен доклад за последващи действия на Австралия.

4. Предоставяне на насоки и системи за комплексна проверка на трети страни

Инициатива: Предоставяне на насоки или системи за комплексна проверка на трети страни за МСП, които извършват стопанска дейност в чужбина, за да проверяват чуждестранните партньори.

Кой трябва да го популяризира: Държавни органи, търговски организации, професионални асоциации, големи дружества.

Системи за управление на риска от трети страни в чужбина

Съединени щати

Инструменти за комплексна проверка на Международната търговска администрация

Службата за международна търговия на Министерството на търговията на САЩ предоставя на своя уебсайт полезен инструмент за дружества, които планират да работят с трети страни в чуждестранна юрисдикция. МСП, които имат достъп до този уебсайт, могат да намерят инструкции и списъци с ресурси за извършване на комплексна проверка, както и обширна информация в търговските ръководства на страните, в които са изброени различни пазарни предизвикателства, включително корупция. Въпреки че информацията в този уебсайт е на високо равнище, тя е предоставена в лесен за използване и интерактивен формат и може да бъде полезна за повишаване на чувствителността на МСП към значението на правилното проверяване на техните чуждестранни бизнес партньори. Ръководството се фокусира върху три основни елемента, които МСП трябва да вземат предвид, когато разширяват дейността си в нови държави, а именно: риск за държавата (разбиране на политическите, икономическите и бизнес рисковете), риск за дружеството/партньора (как и откъде да получат информация за правилна оценка на потенциален чуждестранен партньор) и риск при покупка (информация за това как да се избегнат измами на чужд пазар).

Източник: Администрация за международна търговия на Министерството на търговията на САЩ, уебсайт „Как да извършим комплексна проверка“

Антикорупционна комплексна проверка от страна на трети страни: ръководство за малки и средни предприятия

През 2015 г. МТК публикува ръководство за антикорупционна комплексна проверка на трети страни за МСП. „Той предоставя практически съвети за това как МСП могат да извършват рентабилна комплексна проверка на трети страни, които ангажират да извършват услуги от тяхно име. Той се фокусира върху рисковете от корупция, свързани с ангажирането на доставчици, изпълнители и консултанти от трети страни в международна и национална среда, и как тези рискове могат да бъдат управлявани.“ Освен на английски език, ръководството е достъпно и на испански и шведски.

Източник: ИСС Ръководство за антикорупционна комплексна проверка на трети страни за МСП

5. Стимулиране на спазването на законодателството за борба с корупцията за етични МСП

Инициатива: Разработване на законови стимули и системи за възнаграждение за почтеност в бизнеса за МСП, които полагат усилия да прилагат програми за нормативно съответствие. Освен това държавите биха могли да обмислят инициативи за насърчаване на бизнеса, програми за публични предимства и публични регистри на етичните МСП.

Кой трябва да го популяризира: Правителствени органи с подкрепата на търговските организации за изпълнение.

Правни стимули, системи за възнаграждение за почтеност, публични регистри и преференциално третиране на етичните МСП

Бразилия:

Програма Pro-Ethics на Службата на главния контролор

През 2010 г. бразилската служба на главния контролор (CGU) стартира „Регистър за професионална етика“. През 2015 г. CGU преработи инициативата, която сега се нарича Програма Pro-Ethics. На всеки две години програмата Pro-Ethics публикува списък с одобрени и признати етични дружества. В списъка за 2020-2021 г. участват 327 дружества. От тях 67 дружества бяха одобрени и признати за дружества, работещи в полза на етиката. „Одобрените дружества се ползват от предимствата на общественото признание, че са се ангажирали да предотвратяват и да се борят с измамите и корупцията, от положителната публичност и от оценката на програмата за почтеност от специализиран екип.“ *Източник: 2017 г. Работна група на ОИСР по въпросите на борбата с подкупването Писмен доклад за последващи действия във връзка с доклада от фаза 3 на Бразилия и уебсайта на програмата „Про-етика“.*

АТИС

Ресурсен наръчник на АТИС за правителствени стратегии за насърчаване на етичното бизнес поведение“

Инициативата „Бизнес етика за МСП от АТИС“ стартира през август 2020 г. ресурсно ръководство за правителствата със стратегии за насърчаване на етичното бизнес поведение. Ресурсното ръководство се фокусира върху шест области: (1) правомощия за свикване на заседания, (2) обществени поръчки, (3) регулаторни практики, (4) признания и стимули за прилагане на законодателството, (5) обучение по бизнес етика с подкрепата на правителството и (6) търговски споразумения. Във въведението на справочника се подчертава, че: „Макар че е необходимо правителствата да гарантират, че се предприемат последователни действия за прилагане на законите срещу онези, които нарушават законите, предназначени да предотвратят неетично бизнес поведение, те могат също така да предприемат проактивни стъпки за насърчаване на етичното бизнес поведение преди да се появи неетична дейност.“ *Източник: АТИС, „Бизнес етика за МСП от АТИС“, „Правителствени стратегии за насърчаване на етичното бизнес поведение“: Ръководство за ресурси за Икономики от инициативата „Бизнес етика за МСП от АТИС“.*

6. Предоставяне на целенасочена правителствена подкрепа за МСП, които извършват стопанска дейност в чужбина

Инициатива: Предприемане на мерки за насърчаване и засилване на ангажираността на публичните органи, включително чрез чуждестранните представителства и агенциите за насърчаване на търговията, както и на всички други държавни агенции, които работят с МСП, осъществяващи стопанска дейност в чужбина.

Кой трябва да го популяризира: Правителствени органи с помощта на международни организации.

Насърчаване на ангажираността на чуждестранните представителства с МСП, извършващи стопанска дейност в чужбина

Корея

Инициативи за повишаване на осведомеността на дружествата, извършващи стопанска дейност в чужбина

Корейското министерство на външните работи инструктира всички корейски дипломатически мисии да информират корейските дружества, работещи в чужбина, за Конвенцията на ОИСР за борба с подкупите и свързаните с нея национални закони чрез работни заседания, семинари и срещи. Към 2020 г. над 40 мисии съобщават, че провеждат такива събития, за да повишат обществената осведоменост за рисковете от подкупване на чуждестранни длъжностни лица и свързаното с тях законодателство.

Източник: 2021 г. Работна група на ОИСР, фаза 4, двугодишен доклад за проследяване на Корея

Съединени щати

Обучение, предоставено от задграничните служби на САЩ на дружества, работещи в чужбина

Правните служби на Министерството на търговията и Държавния департамент предоставят основно обучение по Закона срещу корупционните практики в чужбина (FCPA) и свързаните с него инструменти за борба с корупцията на служителите от Службата за външна и вътрешна търговия на Министерството на търговията на САЩ и от Службата за външна търговия на Държавния департамент, които от своя страна предоставят обща информация и ресурси на американските дружества, работещи в чужбина, по FCPA и свързаните с него въпроси за борба с корупцията.

Източник: 2020 г. Работна група на ОИСР, фаза 4 Доклад на Съединените щати

7. Улесняване на достъпа до проучвания на случаи и информация за приключили действия по изпълнение

Инициатива: Да предоставя на широката общественост лесен достъп до информация за действията за борба с корупцията, включително чрез съобщения за печата и резюмета на делата. Заинтересованите страни могат да провеждат практически и интерактивни обучения по „дилеми“ и „примери от практиката“, основани на реални антикорупционни наказателни производства.

Кой трябва да го популяризира: Държавни органи, международни организации, търговски организации и професионални асоциации.

Австралия

Достъп до проучвания на случаи и информация за приключили действия по изпълнение
Казуси на уебсайта на Мрежата за превенция на подкупите

Уебсайтът на Австралийската мрежа за превенция на подкупите предлага връзки към правителствени и международни ресурси, както и примери от практиката. Проучванията на конкретни случаи предоставят на австралийските дружества, включително на МСП, преки примери с конкретни сценарии, които да подпомогнат техния бизнес. Важно е да се отбележи, че Мрежата за превенция на подкупите предоставя примери от различни отрасли, за да се повиши значението на предоставената информация за дружеството, което получава достъп до нея. Източник: Уебсайт на Мрежата за превенция на подкупите в Австралия

ОИСР

Доклади на Работната група на ОИСР по въпросите на борбата с подкупите за наблюдение на страните и тематични проучвания

Докладите на Работната група по въпросите на борбата с подкупите за наблюдение на страните и хоризонталните проучвания съдържат ценна информация за проучвания на случаи и приключили действия по прилагане на законодателството. Всеки мониторингов доклад за страната съдържа примери от практиката и информация относно правната и институционалната рамка на оценяваната страна за борба с подкупването на чуждестранни длъжностни лица. ОИСР и РГП също така насърчават тематични проучвания по междусекторни въпроси, свързани с прилагането на Конвенцията на ОИСР за борба с подкупването. Последните доклади бяха посветени на факторите, които допринасят за спазването на законодателството за борба с корупцията, разрешаването на спорове без образуване на съдебно производство и разкриването на подкупване на чуждестранни длъжностни лица. Всички доклади са публично достъпни на уебсайта на ОИСР. Източник: Уебсайт на OECD.

8. Насърчаване на големите дружества да предоставят насоки на МСП за спазване на законодателството за борба с корупцията

Инициатива: Да се обмислят стимули за големите дружества да мотивират и финансират усилията на своите доставчици и подизпълнители МСП за прилагане на ефективни програми за спазване на законодателството за борба с корупцията.

Кой трябва да го популяризира: Големи дружества, включително с подкрепата на държавните органи.

Етика на големите дружества и предоставяне на насоки на МСП за спазване на правилата за борба с корупцията

Програма за предоставяне на насоки в областта на етиката, предлагана на доставчици на голямо дружество

От 2017 г. насам една от водещите световни дружества в отбранителния сектор предлага на своите доставчици програма за наставничество в областта на етиката. Програмата започва със самооценка на съществуващите етични програми на доставчиците, последвана от поредица от стъпки, целящи подобряването на тези програми в консултация със специалисти на дружеството-наставник. Дружеството-наставник също така предоставя безплатни ресурси на самообслужване за доставчиците, за да разработят своята програма, както и други видове подкрепа.

Източник: „Програма за напътствия в областта на нормативното съответствие: Подобряване на етиката и нормативно съответствие при малките държавни изпълнители“, Джесика Тилипман и Виджая Сурампуди, Юридически факултет на университета „Джордж Вашингтон“, 2020 г.

Многонационално предприятие

Подпомагането на по-малките фирми като възможност за големите фирми

Голямо германско дружество, което реши да предотврати потенциални въздействия върху репутацията, като се обърне към своите доставчици с напътствия за спазване на законодателството за борба с корупцията. В доклада се описва случай, при който голямо дружество е предложило безплатни консултации по въпроси, свързани с нормативното съответствие, на чуждестранно МСП от своята верига за доставки. Голямото дружество провежда одит, интервюта и посещава фабриките на своя чуждестранен доставчик МСП. След това голямото дружество издава препоръки за това как неговият доставчик МСП може да подобри корпоративната си култура. Въз основа на този и друг успешен опит голямото дружество решава да въведе глобална система за комплексна проверка на доставчиците.

Източник: ОИСП (2020 г.), Corporate Anti-Corruption Compliance Drivers, Mechanisms, and Ideas for Change (Корпоративно спазване на законодателството за борба с корупцията — движещи сили, механизми и идеи за промяна), стр. 24.

9. Подкрепа и популяризиране на каналите за докладване на сигнали за нередности, включително за МСП

Инициатива: Лицата, подаващи сигнали за нередности, играят важна роля за разкриването на корупция и подкупване на чуждестранни длъжностни лица, подкрепа и насърчаване на инструментите за подпомагане на МСП при въвеждането и/или достъпа до канали за подаване на сигнали.

Кой трябва да го популяризира: Държавни органи, търговски организации и професионални асоциации.

Законали за защита на лицата, подаващи сигнали за нередности, и канали за докладване за МСП

Разпоредби за защита на подаващите сигнали лица в Препоръката на ОИСП за борба с подкупите от 2021 г.

Препоръката за борба с подкупите от 2021 г. (раздел XXII) включва обширни разпоредби за осигуряване на цялостна и ефективна защита на лицата, подаващи сигнали за корупция в публичния и частния сектор. По-специално, препоръката за борба с подкупите предвижда:

- Широко определение за това кой следва да се счита за лице, подаващо сигнал за нередности, включително лица от публичния и частния сектор и трети лица, свързани с подаващото сигнал лице;
- Изчерпателна защита за лицата, сигнализиращи за нередности, включително поверителност, забрана за оттегляне от договори и дисциплинарни производства срещу подаващите сигнали лица;
- Изчерпателно определение на това какво представляват ответни действия с цел отмъщение срещу лице, подаващо за нередности, което не се ограничава до ответни действия с цел отмъщение на работното място;
- Подходящи средства за защита на лицата, подаващи сигнали за нередности, с цел компенсирани на преките и косвените последици от репресивни действия след подаване на сигнал

- Санкции за тези, които откъщават на лицата, подаващи сигнали за нередности, включително прехвърляне на тежестта на доказване върху лицата, които предприемат откъщение, както и
- Ефективна институционална рамка, включваща компетентни органи, разполагащи с достатъчно ресурси и добре обучени, които да получават сигнали и да разследват жалби, информираност и обучение, както и периодични прегледи за оценка на ефективността на правната и институционалната рамка за защита на лицата, подаващи сигнали.

Източник: 2021 г. Препоръка на ОИСР за борба с подкупването.

Европейски съюз

Директива (ЕС) 2019/1937 на Европейския съюз относно защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на Съюза

Директива 2019/1937 на Европейския съюз предвижда, че правните субекти с 50 или повече служители са задължени да създадат вътрешни канали за подаване на сигнали, съответстващи на техния размер и нивото на риск на техните дейности. В директивата се посочва още, че това задължение не следва да засяга „възможността държавите членки могат да поискат правните субекти в частния сектор с по-малко от 50 работници да създават канали за вътрешно подаване на сигнали и предприемане на последващи действия, включително чрез установяване на по-малко препоръчителни изисквания по отношение на тези канали, различни от предвидените в настоящата директива, при условие че тези изисквания гарантират поверителност и надлежни последващи действия.“ Според уебсайта EU Whistleblowing Monitor към момента на публикуване на настоящия набор от инструменти 10 държави от ЕС са приели законодателство, с което транспонират Директива 2019/1937/ЕС, а именно Хърватия, Кипър, Дания, Франция, Ирландия, Латвия, Литва, Малта, Португалия и Швеция.

Източник: Директива (ЕС) 2019/1937 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2019 г. относно защитата на лицата, които съобщават за нарушения на правото на Съюза, и Монитора на ЕС за подаване на сигнали за нарушения.

Услуги по подаване на сигнали за нередности и консултации за МСП

Различни участници от гражданското общество и частния сектор могат да съветват МСП

относно механизмите за подаване на сигнали за нередности и/или да предоставят канали за подаване на сигнали:

- Някои организации на гражданското общество, специализирани в защитата на лицата, сигнализиращи за нередности, или в областта на борбата с корупцията и корпоративната социална отговорност като цяло, предоставят допълващи съвети и могат също така да таксуват определени услуги, особено когато са необходими персонализирани консултации или създаване на канали за подаване на сигнали.
- Няколко участници от частния сектор могат да предоставят персонализирани съвети относно механизмите за подаване на сигнали за нередности, както и насоки и горещи линии за докладване и линии за помощ. Специализираните търговски доставчици на услуги за подаване на сигнали за нередности, както и одиторските и консултантските дружества, а някои адвокатски кантори са развили такъв експертен опит в подкрепа на дружествата, по-специално МСП.

10. Предоставяне на подкрепа на МСП по време на криза, за да се гарантира устойчивост на корупционните рискове

Инициатива: Своевременно оценяване на рисковете от корупция, пред които са изправени МСП, които могат да възникнат при възникване на кризи, и съответно адаптиране на подкрепата. Проучването на ОИСР от 2022 г. относно *спазването на законодателството за борба с корупцията по време на кризи: Изграждане на устойчивост и използване на възможностите* подчертава уязвимостта на МСП към повишени корупционни рискове по време на кризи. в контекста на кризи. Предоставянето на подкрепа за МСП в кризисни ситуации следва по-специално да им помогне да оценят променящите се рискове от корупция и предизвикателствата, свързани със спазването на

законодателството, и биха могли да бъдат под формата на публични насоки, специфични обучения, електронни платформи за предоставяне на консултации и споделяне на добри практики.

Кой трябва да го популяризира: Държавни органи, търговски организации и големи дружества.

Подкрепа за МСП по време на криза

UNIC и EUACI

Програма на UNIC за подпомагане с безвъзмездни средства на украински МСП

През септември 2022 г. Украинската мрежа за почтеност и нормативно съответствие (UNIC), подкрепена от Антикорупционната инициатива на Европейския съюз (EUACI), стартира програма за безвъзмездни средства в подкрепа на украинските МСП, засегнати от войната. Програмата ще предостави безвъзмездни средства в размер до 5 000 евро на избрани МСП, които извършват стопанска дейност в конкретни сектори, за да прилагат практики за спазване на законодателството за борба с корупцията. Безвъзмездните средства ще обхванат широк списък от добри практики в областта на нормативното съответствие — от първоначалната оценка на риска до разработването на методи за оценка на ефективността на функционираща програма за нормативно съответствие.

Източник: [Уебсайт на EU4Business](#).